

ЖИВОТ И ДЈЕЛО МИТЕ ЖИВКОВИЋА У СВЈЕТЛУ БИБЛИОГРАФСКИХ ИСТРАЖИВАЊА

Апстракт: Са аспекта библиографских истраживања, у раду се сагледава цјелокупно стваралаштво Мите Живковића, професора, књижевника и научника (Бечеј, 1854–Београд, 1913).

Пошто је ријеч о аутору који је познат само ужем научном кругу, настојали смо да, кроз краћи осврт на живот и дјело, допринесемо расвјетљавању његовог разноврног стваралачког корпуса.

Прије свега, рад се заснива на персоналној библиографији Мите Живковића, која на најбољи начин илуструје сву сложеност и ширину његових стваралачких напора.

Посебно се анализирају историографски радови о Сарајеву, који представљају значајан допринос културној историји Срба.

Кључне ријечи: Мита Живковић, Аустроугарска, библиографија, књижевност, наука.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

На размеђи 19. и 20. вијека живјели су бројни српски писци, који су, стицајем разних околности, недуго послије смрти падали у заборав. Иако су некада били еминентни чланови друштва, временом су њихова дјела скрајнута на маргине српске књижевности и науке.

Значајно мјесто међу тим ауторима припада и Бечејцу Мити Живковићу. Он је својевремено креирао културни амбијент у многим срединама, гдје је живио и радио. Био је истакнути родољуб, национални и културни посленик.

Прије свега, Мита Живковић је био књижевник и научник различитих истраживачких афинитета. Писао је пјесме, приповијетке, драме, путописе и прилоге из историје умјетности. Преводио је стручну и научну литературу са њемачког и латинског језика. Дужи низ година проучавао је и српске културне споменике. Упркос томе, данас је овај аутор познат само ужем научном кругу.

* raddica@yahoo.com

Премда је у досадашњим истраживањима дјело Мите Живковића посматрано са књижевноисторијског аспекта, још увијек немамо цјеловиту представу његовог стваралаштва. О њему су својевремено писали истакнути стручњаци, као што су Милан Савић, Јован Кршић, Тодор Крушевац, Зденко Лешић и др.

О Живковићу је писао и наш савремени књижевни историчар Горан Максимовић. У његовој студији о скрајнутим књижевницима српског 19. вијека (Пале, 2013), Мита Живковић је добио запажено мјесто и то као аутор који се одликује разноврсношћу тема.

Може се слободно рећи да је овом књигом Горана Максимовића наново откривен стваралачки корпус поменутог писца.

Успут, присјетимо се и тога да су протеклих година београдски издавачи објавили чак три књиге Мите Живковића, а то су: *Паја Јовановић* (2002), *Албум пиротских ћилимова* (2008) и *Босанчице* (2008).

Искрено се надамо да ће у наредном периоду и његови историографски радови заокупити једнаку пажњу наших издавача и истраживача.

Да би се у потпуности сагледало и научно вредновало писано стваралаштво Мите Живковића, саставили смо његову персоналну библиографију. Она је скроман покушај да се на једном мјесту представи цјелокупно књижевно и научно наслеђе овог, унеколико скрајнутог и занемареног, али не и заборављеног српског писца.

Библиографска грађа је класификована у двије цјелине. У првој су пописани ауторски радови Мите Живковића, који су подијељени у четири подналова, а то су: Посебна издања, Преводи, Уређивачки радови и Прилози у периодици и календарима.

Друга цјелина, тј. *Литература о Мити Живковићу*, садржи постојеће књижевноисторијске огледе о овом писцу. Осим тога, овим дијелом су обухваћене и различите књижевне биљешке, које су, поводом изласка појединих Живковићевих књига, објављиване у оновременим књижевним листовима и часописима.

Између осталог, пописане су и поједине књижевноисторијске и културолошке студије у којима Мита Живковић није главни предмет истраживања, али се, узгред, помиње.

Истовремено, *Литература о Мити Живковићу* обухвата и постојеће српске и југословенске биографске лексиконе, потом штампане каталоге и библиографије, гдје је овај аутор заступљен.

Приликом израде персоналне библиографије Мите Живковића, истражени су српски књижевни и научни листови, који су, крајем 19. и почетком 20. вијека, излазили у Новом Саду, Београду, Сарајеву и Мостару.

Детаљно су анализирине и књиге поменутог аутора, које су послужиле као поуздан научни извор.

Прије самог представљања библиографске грађе, дат је и краћи осврт на живот и дјело Мите Живковића.

2. ЖИВОТ И ДЈЕЛО

Мита Живковић је рођен 13. октобра 1854. године у Бечеју, гдје је стекао основно образовање. Гимназију је завршио у Новом Саду (1876). Студирао је класичну филологију у Будимпешти. Након дипломирања (1879), запослио се као професор класичних језика у тек основаној Српској гимназији у Сарајеву. Када је та школа затворена, Мита Живковић се одселио из Сарајева и наставио да предаје у Београду. Каријеру гимназијског професора успјешно је градио и у Неготину, Смедереву, Пожаревцу и Пироту. Пензију је дочекао као професор Треће београдске гимназије (1910). Умро је 14. фебруара 1913. године у Београду (Ћоровић 2007; Максимовић 2013).

Као професор класичних језика и њемачког језика, Мита Живковић је саставио *Латинску читанку I–II* (*Латинска читанка I*, Београд, 1901, 1904, 1906, 1909, 1913; *Латинска читанка II*, Београд, 1902, 1905, 1910, 1912) и *Њемачку граматику за средње школе I–III* (Београд, 1887, 1888).

Студиозно и темељно познавање страних језика подстакло је Живковића да се огледа и у преводилачком раду. Превео је, коментарисао и објавио у више издања *Галски рат* Гаја Јулија Цезара (Београд, 1891, 1894, 1898, 1906). Истовремено, за потребе Народног позоришта у Београду, преводио је драмске текстове са њемачког језика.

Између осталог, Мита Живковић је проучавао и историју ћилимарства у Пироту. Као резултат тих истраживања, објавио је *Албум пиротских ћилимова* (1890). У Тешену је, под покровитељством краљице Драге, штампано и луксузно издање ове књиге са седам одјељака коментара и четрнаест табли цртежа.

Уз сав филолошки, педагошки и етнографски рад, Мита Живковић је посебну пажњу посвећивао књижевности. Списатељску каријеру започео је још у ђачким данима, када је, као стипендиста Задужбине Саве Текелије, објављивао стихове у *Јавору*. Временом је постао сарадник и других водећих листова и часописа онога доба, као што су: *Стражилово*, *Летопис Матице*

српске, *Отаџбина*, *Српска зора*, *Зимзелен*, *Босанска вила*, *Гласник Српског ученог друштва* и др.

Мита Живковић је уредио и објавио *Забавник* (Нови Сад, 1877), који је испуњен претежно његовим књижевним прилозима.

У засебним књигама штампао је три збирке приповиједака (*Приповетке*, Београд, 1883; *Босанчице*, Београд, 1892, 1897), једну позоришну игру с пјевањем за дјецу (*Не укради*, Београд, 1909) и једну историјску трагедију у пет чинова (*Цар Јован*, Београд, 1891).

Између осталог, Живковићеву списатељску пажњу заокупљале су и историјске теме, које је неријетко обрађивао у својим приповијеткама. У том домену, објавио је историјску приповијетку *Пад Брвеника*, која је у наставцима штампана у књижевном листу *Босанска вила* (1892).

Према причању чувеног сарајевског митрополита Саве Косановића, Мита Живковић је написао историјску приповијетку *За слободу златну*, која је 1889. године штампана у засебној књизи. Приповијетка је изашла поводом обиљежавања петогодишњице Косовске битке и говори о Првом српском устанку.

Штампањем прве збирке приповиједака (*Приповетке*, Београд, 1883) Мита Живковић је стекао пуну књижевну афирмацију. Књигу је пропратио позитивном оцјеном и Милан Савић, који је, тим поводом, објавио опширан приказ у *Летопису Матице српске* (1884).

Девет година касније, изашла је и друга збирка приповиједака Мите Живковића, карактеристичног наслова *Босанчице: приче из Сарајева* (Београд, 1892). У њој су литерарно обрађени мотиви из босанског живота.

Осим приповијетке *Правда у Босни*, која је намјенски писана за ову збирку, књига садржи још пет приповиједака, раније објављених у *Отаџбини* („Са невјере“, 1882), *Босанској вили* („Ценабет“, 1886), *Летопису Матице српске* („Златка“, 1884; „Враг ђевојка“, 1885) и у календару *Требевић* („Чудо“, 1891).

Поједине приповијетке из ове збирке преведене су и на стране језике.

Запажен успјех прве књиге *Босанчица*, охрабрио је аутора да приреди и друго проширено издање (Београд, 1897). Књига је објављена и уз одређене корекције поднаслова, који је у новом издању гласио „кратке приче из Босне“.

Друго издање *Босанчица* Мите Живковића допуњено је са још четири приповијетке, које су прештампане из *Стражилова* („Кавгација“, 1892; „Шенула“, 1893) и *Зимзелена* („Да заборави“, 1893). Изузетак је приповијетка *Први и пошљедњи пут*, која је 1892. године објављена у засебној књизи.

У поменутиим збиркама Мита Живковић је писао о сасвим обичним људима, углавном из Ташлихана, српског средишта старог Сарајева. Под утицајем патријархалног васпитања, главни јунаци често су растрзани између сопствених жеља и наметнутог друштвеног морала. Зарад традиције и обичаја, они су понекад принуђени да се одрекну и саме љубави. У приповиједи *Први и пошљедњи пут* имамо примјер заљубљеног младића, који се одриче дјевојке у корист рођеног брата.

Мада су углавном љубавни заплети у основи Живковићевих „причица из Сарајева“, позадина радње најчешће је саткана на актуелним политичким збивањима онога доба.

Аутор је на примјеру појединачних људских судбина, нарочито заљубљених младића и дјевојака, настојао да прикаже сву сложеност мултивјерског Сарајева. О томе је понајвише писао у приповијеткама *Правда у Босни* и *Да заборави*.

Као савременик, али, једно вријеме, и као грађанин Сарајева, Мита Живковић је био свједок многих завјереничких акција аустроугарске власти, које су најчешће ишле на штету српског становништва. Потискивани су српски језик и ћирилица, као основни атрибути српског националног и културног идентитета. Стварањем тзв. босанског језика и тзв. босанчице радило се на континуираном потирању православног српског језичког и културног поријекла већинског становништва Босне и Херцеговине.

Против неистина, ширених у крилу владајућег режима, Мита Живковић се борио пером, како и доликује једном угледном професору и књижевнику.

Личне и истраживачке утиске о Сарајеву преточио је у бројне књиге и чланке. Нећемо много погријешити ако кажемо да је готово половина Живковићевог књижевног и научног стваралаштва посвећена управо том граду.

Обимом и разноврсношћу тема из тог домена предњачи историографска студија *Сарајево од свог постанка до данас* (Пожаревац, 1894).

Она представља проширено и ревидирано издање Живковићевог чланка *Сарајево, прилог познавању српских крајева и прилика*, који је штампан 1890. године у *Братству*, периодичном гласилу Друштва св. Саве.

Књигом *Сарајево од свог постанка до данас*, Мита Живковић је настојао да обавијести јавност широм Аустроугарске монархије о положају Срба у Босни.

У уводном тексту, он алудира и на територијалну раздвојеност српског народа, проузроковану низом историјских и политичких околности. Тим поводом, написао је следеће: „Изабрао сам Сарајево, да с њиме упознам наш народ, јер сам се увјерио, да ми Срби боље познајемо немачки Беч, француски Париз и руски Петроград, но српско Сарајево“ (Живковић, 1894, стр. 4).

Студија *Сарајево од свог постанка до данас* изашла је периоду када је Аустроугарска незадрживо јачала свој политички статус у Босни (и у Херцеговини). На неколико мјеста у књизи, аутор оштро критикује окупаторску власт. Ради илустрације издвајамо следеће:

„Аустрија је ишла за тим да отуђи православне од Србије и Српства, а Хрватима је то добро дошло да стварају велику Хрватску на рачун Српства. Да би се то постигло, ваљало је Босанцима доказати да нису Срби, ваљало им је одузети ћирилицу, ваљало је сузбијати и гушити православну веру“ (Живковић, 1894, стр. 100).

Због таквих и сличних написа, ова књига Мите Живковића била је међу забрањеном литературом. Према писањима Тодора Крушевца (1978: 325), Земаљска влада у Сарајеву заплијенила је од уредника *Босанске виле* Николе Т. Кашиковића стотину примјерака књиге *Сарајево од свог постака до данас*. Књиге је послао, преко сарајевског трговца Ристе Ђ. Бесаровића, књијар Мита Стајић из Сремских Карловаца.

У поменутој књизи посебна пажња посвећена је проучавању поријекла, културе и обичаја сарајевског становништва. Демографску слику града аутор је детаљно изложио у неколико поднаслова, пишући засебно о свим вјерама које су у то доба биле заступљене у Сарајеву.

У циљу афирмације српске културне баштине у Босни, значајно мјесто у књизи *Сарајево од свог постанка до данас* припада поглављу о стећцима.

Својим садржајем и намјеном, ово поглавље представља праву научну расправу. Ту аутор отворено полемисе са оновременим западноевропским научницима, који су оспоравали православно поријекло стећака. Бранећи своје мишљење, Мита Живковић се позива и на многе домаће и стране истраживаче, који су сагласни у ставу да су стећци „споменици Срба у Босни, чему је најпростији доказ језик и ћириловско писмо“ (Живковић, 1894, стр. 155).

У даљем контексту Живковићевих настојања да се афирмише српско културно наслеђе Босне, садржај студије *Сарајево од свог постанка до данас* допуњен је и поглављем о ћириличним рукописним и штампаним књигама Старе православне цркве у Сарајеву. То поглавље је написано на

основу његовог раније објављеног чланка, који је, под насловом *Србуље у Сарајеву*, штампан у *Гласнику Српског ученог друштва* у Београду (1885).

Чланком о србуљама најстарије православне цркве у Сарајеву, као и књигом *Сарајево од свог постанка до данас*, Мита Живковић је дао посебан допринос истраживању историјске и културне баштине Срба у Босни.

О патриотизму Мите Живковића, заснованом на несумњивом поштовању и дубокој оданости српској духовности и култури, најбоље свједоче његови бројни чланци, расправе и књиге. Према томе, краћим освртом на живот и дјело, као и израдом персоналне библиографије, настојали смо да афирмишемо књижевно стваралаштво овог значајног писца српског 19. вијека.

3. БИБЛИОГРАФИЈА

3. 1. 1. Посебна издања

1883.

Приповетке Мите Живковића. Прва свеска / Мита Живковић. – Београд : Штампарија „Беогр. Дневника“, 1883. – 167 стр. ; 16 цм.

1887.

Немачка граматика за средње школе. Први и други део / саставио Мита Живковић. – Београд : Издање Министарства просвете, 1887 (Београд : Краљевско-српска државна штампарија). – 224 стр. ; 22 цм.

1888.

Немачка граматика за средње школе. Трећи део / саставио Мита Живковић. – Београд : Издање и штампа Краљевско-српска државна штампарија, 1888. – 108 стр. ; 20цм.

1889.

За слободу златну. Историјска цртица из Првог устанка. Посвећено косовској петстогодишњици / по причању сарајевског митрополита Саве Косановића написао Мита Живковић. – Београд : Штампарија Св. Николића, 1889. – 26 стр. ; 15 цм.

1891.

Цар Јован : историјска трагедија у пет чинова / Мита Живковић. – Београд : штампарија Љуб. Ј. Бојовића. – 120 стр. ; 18 цм.

C. Iulii Caesaris Commentarii de bello Gallico. Ps. 1 / objasnio Mita Živković. – Beograd : Izdanje knjižare Velimira Valožića, 1891. – 82 str., [3] str. sa graf. prikazima ; 21 cm.

1892.

Босанчице : приче из Сарајева / Мита Живковић. – Београд : Издање Велимира Валожића, 1892 (Ниш : Штампарија Ж. Радовановића). – 68 стр. ; 20 цм

*Садржи: Са невјере; Златка; Враг ђевојка; Ценабет; Чудо; Правда у Босни.

Први и пошљедњи пут : приповијетка из Сарајева / Мита Живковић. – Београд : Издање аутора, 1892 (Београд : Штампарија Св. Николића). – 74. стр. ; 19 цм.

1894.

Напомене Цесаровим Коментарима о Галском рату / изразио Мита Живковић. – Београд : Издање аутора, 1894 (Београд : Државна штампарија). – 91 стр. ; 20 цм.

C. Iulii Caesaris Commentarii de bello Gallico / za štampu spremio Mita Živković. – Beograd : Državna štamparija Kraljevine Srbije, 1894. – 136 str. ; 23 cm.

Сарајево од свог постанка до данас / Мита Живковић. – Пожаревац : Издање аутора, 1894 (Београд : Штампарија Михаила Костића). – 160 стр. + 14 слика ; 20 цм.

1897.

Босанчице : кратке приче из Босне / Мита Живковић. – Београд : Српска књижевна задруга, 1897 (Београд : Државна штампарија Краљевине Србије). – 170 стр. ; 19 цм. – (Српска књижевна задруга ; 37)

*Садржи: Са невјере; Златка; Враг ђевојка; Ценабет; Чудо; Правда у Босни; Први и пошљедњи пут; Кавгација; Да заборави. Шенула.

*Доступно и на:

http://www.bgs.ba/eknjige/index.php?option=com_content&view=article&id=116:mita-ivkovi-bosanice-kratke-prie-iz-bosne&catid=98:jezik-i-knjizevnost&Itemid=86

1901.

Латинска читанка. Део 1 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Издање аутора, 1901 (Београд : Штампарија С. Хоровица). – 62 стр. ; 20 цм.

1902.

Латинска читанка. Део 2 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Штампарија код „Просвете“ С. Хоровица, 1902. – 105 стр. ; 20 цм.

1903.

Album des tapis de Pirote / par Mita Jivkovitch. – Belgrade : Nationale du Royaume de Serbie, 1903. – 8 str. ; 15 cm.

1904.

Латинска читанка. Део 1 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Електрична штампарија С. Хоровица, 1904. – стр. 50 ; 20 цм.

1905.

Латинска читанка. Део 2 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Штампарија С. Хоровица, 1905. – 105 стр. ; 20 цм.

1906.

Латинска читанка. Део 1 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Државна штампарија Краљевине Србије, 1906. – 51 стр. ; 20 цм.

1909.

Латинска читанка. Део 1 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Издање Краљевске српске државне штампарије, 1909 (Београд : Државна штампарија Краљевине Србије). – 51 стр. ; 20 цм.

Не укради : позоришна игра за децу у два дела с певањем / Мита Живковић. – Београд : Издање књижаре Рајковића и Ђуковића, 1909 (Београд : Електрична штампарија С. Хоровица). – 36 стр. ; 20 цм.

1910.

Латинска читанка. Део 2 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Према напоменама референта исправљено издање. – Београд : Издање аутора, 1910 (Београд : Електрична штампарија С. Хоровица). – 128 стр. ; 20 цм.

1912.

Латинска читанка. Део 2 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Штампарија С. Хоровица, 1912. – 128 стр. ; 20 цм.

1913.

Латинска читанка. Део 1 / израдио према лат. граматичи Ј. Туромана Мита Живковић. – Београд : Издање Краљевске српске државне штампарије, 1913 (Београд : Државна штампарија Краљевине Србије). – 51 стр. ; 20 цм.

1920.

Латинска читанка. Део 2 / израдио Мита Живковић. – 2. изд. – Београд : Рајковић и Ћуковић, 1920. – 92 стр. ; 20 цм.

2002.

Паја Јовановић / Мита Живковић, Милан Савић. – Београд : Световид ; Бијело Поље : Пегаз, 2002. – 47 стр. ; 16 цм. – (Библиотека Знаменити Срби).

2008.

Босанчице : кратке приче из Босне / Мита Живковић. – Београд : Алма, 2008. – 183 стр. ; 15 цм. – Библиотека Наслеђе ; књ. 2)

Албум пиротских ћилимова / описао и слике израдио Мита Живковић. – Репринт издање из 1890. – Београд : Агенција Тривић, 2008. – 134 стр. ; 21 цм. – (Библиотека Културна баштина кроз народну радиност ; књ. 1).

Без године

Албум пиротских ћилимова / описао и слике израдио Мита Живковић. – Тешен : Штампач Карло Прохаска, [б. г.]. – 15 стр. , 14 листова с таблама : илустр. ; 36 цм.

3. 1. 2. Преводи

1874.

1. ГРИЛПАРЦЕР, Франц

Драгој под прозором / Франц Грилпарцер ; превео Мита Живковић

У: Јавор. – Год. 3, бр. 28 (1874), стр. 873–876

*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=5618&m=2#page/448/mode/2up>

1898.

2. ЦЕЗАР, Гај Јулије

Галски рат : атлас / од Каја Јулија Цезара ; с латинског превео и објаснио Мита Живковић. – Београд : Штампарија Драгољуба Миросављевића, 1898. – 15 пресавијених листова : географске карте ; 23 цм.

3. 1. 3. *Уређивачки радови*

1877.

Забавник / издао Мита Живковић. – Нови Сад : [Мита Живковић], 1877 (Нови Сад : Српска народна задружна штампарија, 1877). – 158 стр. ; 21 цм.

3. 1. 4. *Прилози у периодици и календарима*

1874.

Причест / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 1, бр. 11 (10. IV 1874), стр. 329–330.

*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=5618&m=2#page/176/mode/2up>

И опет – не! / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 1, бр. 16 (1. VI 1874), стр. 499–500.

*Доступно и на: : <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=5618&m=2#page/262/mode/2up>

1875.

Месечев одговор / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 2, бр. 15 (20. V 1875), стр. 463–464.

А што вас... / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 2 (1. VIII 1875), стр. 683–684.

Грађа за „Народну медицину“. / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 2, бр. 30 (20. X 1875), стр. 957–960.

Док не сине. Сонет / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 2, бр. 3 (20. XI 1875), стр. 1033–1034.
1876.

Ноћ и зора / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 3, бр. 14 (4. IV 1876), стр. 433–434.

Моја жеља / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 3, бр. 18 (2. V 1876), стр. 551–554.

Опроштај / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 3, бр. 26 (27. VII 1876), стр. 801–806.

Мајка / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 3, бр. 31 (1. VIII 1876), стр. 969–970.

Ратни сонети / Мита Живковић

У: Српска зора. – Беч. – Год. 1, св. 7-8 (август 1876), стр. 170–171.

Ратни сонети / Мита Живковић

У: Српска зора. – Беч. – Год. 1, св. 9 (септембар 1876), стр. 204.

13. Анка / Мита Живковић

У: Српска зора. - Беч. – Год. 1, св. 9 (септембар 1876), стр. 210–212.
1877.

Ратни сонети / Мита Живковић

У: Српска зора. – Беч. – Год. 2, св. 3 (март 1877), стр. 59–60.

Ратни сонети / Мита Живковић

У: Српска зора. – Беч. – Год. 2, св. 5 (мај 1877), стр. 110.

Ратни сонети / Мита Живковић

У: Српска зора. – Беч. – Год. 2, св. 7 (јул 1877), стр. 168.

Неда : догађај из српско-турског рата 1876. године / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 40 (2. X 1877), стр. 1257–1262.

Хоће л доћи. Алемови I / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 4, бр. 42 (16. X 1877), стр. 1327.

Двоје драгих. Алемови II / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 4, бр. 42 (16. X 1877), стр. 1328.

1880.

Далеко си... / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 7, бр. 34 (24. VIII 1880), стр. 1065–1066.

Твоје очи / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 7, бр. 35 (31. VIII 1880), стр. 1095–1096.

Отишла си / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 7, бр. 37 (14. IX 1880), стр. 1161–1164.

Ја завидим... / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 7, бр. 39 (28. IX 1880), стр. 1233–1234.

1881.

Не уме касти / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 8, бр. 31 (2. VIII 1881), стр. 961–962.

Не уме касти / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 11, бр. 3 (15. I 1884), стр. 71–72.

1882.

26. Са невјере : слика из Сарајева / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 3, књ. 9, св. 35 (1882), стр. 373–382.

27. Ко краде : слика из Потисја / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 3, књ. 9, св. 36 (1882), стр. 574–579.

28. Барудан : приповетка из Потисја / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 4, књ. 10, св. 40 (1882), стр. 592–609.

29. Барудан : приповетка из Потисја / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 4, књ. 10, св. 41 (1882), стр. 59–75.

30. Ко ме је суђена. Новела / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 4, књ. 11, св. 41 (1882), стр. 109–130.

31. Сирота Амазонка : неколико дана из једног дневника / Мита Живковић

У : Отацбина. – Београд. – Год. 4, књ. 11, св. 42 (1882), стр. 208–249.

1884.

32. Ала чудно... / Мита Живковић

У : Јавор. – Год. 11, бр. 4 (22. I 1884), стр. 103–104.

33. Златка : црта из Сарајева / Мита Живковић

У: Летопис Матице српске. – Нови Сад. – Књ. 138, св. 2 (1884), стр. 81–88.

*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=3836&m=2&k=1#page/86/mode/2up>

1885.

34. Враг ђевојка : слика из Сарајева / Мита Живковић

У: Летопис Матице српске. – Нови Сад. – Књ. 144, св. 4 (1885), стр. 94–101.

*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=3942&m=2&k=1#page/100/mode/2up>

35. Сретна цура / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 1 (3. I 1885), стр. 9–10.

36. Стражилову / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 1 (3. I 1885), стр. 1–4.

37. Трива Свирац : слика из Потисја / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 1 (3. I 1885), стр. 3–10.

38. Сретна цура / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 2 (10. I 1885), стр. 39–40.

39. Трива Свирац : слика из Потисја / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 2 (10. I 1885), стр. 33–40.

40. Трива Свирац : слика из Потисја / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 3 (17. I 1885), стр. 65–70.

41. Јадна Мила / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 5 (31. I 1885), стр. 135–138.

42. Писмо уреднику / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 1, бр. 6 (7. II 1885), стр. 189.

43. Последња представа. Успомена на Лазу Телечког / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 1, бр. 7 (14. II 1885), стр. 193–194.
1886.
44. Ухода : цртица из српско-бугарског рата / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 2, бр. 6 (6. II 1886), стр. 165–172.
45. Жртва за жртву. Новела / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 2, бр. 15 (10. IV 1886), стр. 487–494.
46. Жртва за жртву. Новела / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 2, бр. 16 (17. IV 1886), стр. 521–528.
1887.
47. Ценабет : цртица из Сарајева / Мита Живковић
У : Босанска вила. – Сарајево. – Год. 2, бр. 1 (1. јануар 1887), стр. 4–6.
48. Из ничега. Приповетка о пропадању наших сељака / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 3, бр. 3 (15. I 1887), стр. 35–38.
49. Из ничега. Приповетка о пропадању наших сељака / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 3, бр. 4 (22. I 1887), стр. 49–54.
50. Из ничега. Приповетка о пропадању наших сељака / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 3, бр. 5 (29. I 1887), стр. 68–71.
51. Из ничега. Приповетка о пропадању наших сељака / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 3, бр. 6 (5. II 1887), стр. 81–85.
52. Из ничега. Приповетка о пропадању наших сељака / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 3, бр. 7 (12. II 1887), стр. 98–101.
1888.
53. Змија : слика из београдског живота / Мита Живковић
У : Отаџбина. – Београд. – Год. 7, књ. 19, св. 73 (1888), стр. 135–139.

54. Ћифта : слика из београдског живота / Мита Живковић
У : Отаџбина. – Београд. – Год. 7, књ. 19, св. 75 (1888), стр. 592–596.
1890.
55. Од Београда до Рашке и на траг. Успомене с пута / Мита Живковић
У: Летопис Матице српске. – Нови Сад. – Књ. 163 (1890), стр. 29–61.
*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=4154&m=2&k=1#page/34/mode/2up>
56. Сарајево, прилог познавању српских крајева и прилика / Мита Живковић
У: Братство : Друштво Св. Саве. – Београд : Државна штампарија Краљевине Србије, 1890. – стр. 144–159.
1891.
57. Паја Јовановић, академски сликар: прилог историји српске уметности / Мита Живковић
У: Летопис Матице српске. – Нови Сад. – Књ. 165, св. 1 (1891), стр. 1–19.
*Доступно и на: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=numerated&id=4156&m=2&k=1#page/6/mode/2up>
58. Чудо / Мита Живковић
У: Требевић. Први српски илустровани календар у Босни и Херцеговини за годину 1891 / уредио Никола Т. Кашиковић Сарајлија. – Сарајево : Штампарија Шпиндлера и Лешнера, 1891. – стр. 21–29.
1892.
59. Пад Брвеника : историјска приповијетка из петнаестог вијека / Мита Живковић
У : Босанска вила. – Сарајево. – Год. 7, бр. 14 (20. мај 1892), стр. 209–213 ; бр. 15, стр. 225–228 ; бр. 16, стр. 241–243 ; бр. 17, стр. 257–259 ; бр. 18, стр. 274–276 ; бр. 19, стр. 289–291 ; бр. 20–21, стр. 307–308 ; бр. 22–23, стр. 338–339.
60. Кавгација : прича из Сарајева / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 5, бр. 33 (16. VIII 1892), стр. 513–515.
61. Кавгација : прича из Сарајева / Мита Живковић
У: Стражилово. – Год. 5, бр. 34 (23. VIII 1892), стр. 529–532.
62. Кавгација : прича из Сарајева / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 5, бр. 35 (30. VIII 1892), стр. 546–548.
1893.

63. Шенула : слика из Сарајева / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 6, бр. 7 (14. II 1893), стр. 98–102.

64. Шенула : слика из Сарајева / Мита Живковић

У: Стражилово. – Год. 6, бр. 8 (21. II 1893), стр. 115–119.

3. 2. Литература о Мити Живковићу

1884.

1. САВИЋ, Милан

Приповетке Мите Живковића / Милан Савић

У: Летопис Матице српске. – Књ. 140, св. 4 (1884), стр. 124–129.

1889.

2. ЧАЈКАНОВИЋ, Симеон

Српско-православна црква светих Архангела у Сарајеву / Симеон
Чајкановић

У: Гласник Земаљског музеја. – Књ. 4 (октобар–децембар 1889), стр. 1

*Аутор се позива на библиографски попис књига ове цркве, који је саставио Мита Живковић и објавио у 63. књизи *Гласника Српског ученог друштва* (1885).

1890.

3. Аноним

Професор Прве београдске гимназије...

У: Босанска вила. – Сарајево. – Год. 5, бр. 19-20 (1890), стр. 317

*Биљешка о штампању трагедије *Цар Јован* Мите Живковића.

1892.

4. Аноним

Босанчице

У: Босанска вила. – Сарајево. – Год. 7, бр. 12 (1892), стр. 191.

5. Аноним

Први и пошљедњи пут

У: Босанска вила. – Сарајево. – Год. 7, бр. 22-23 (1892), стр. 367

*Биљешка о приповиједи Мите Живковића.

1893.

6. КОСТИЋ, Чедомиљ А.

Први и посљедњи пут. Припововијетка Мите Живковића / Чед. Костић

У: Босанска вила. – Сарајево. – Год. 8, бр. 16 (1893), стр. 245.

1897.

7. Аноним

Босанчице

У: Зора. – Мостар. – Год. 2, бр. 4 (1897), стр. 150

*Најава другог издања збирке приповиједака Мите Живковића.

1903.

8. КОСТИЋ, К. Н.

Албум пиротских ћилимова. Описао и слике израдио Мита Живковић, директор Гимназије Св. Саве / К. Н. Костић

У: Коло. – Београд. – Бр. 3 (1903), стр. 178–180.

1934.

9. [Мита Живковић]

У: Речи туге и утехе / Аца Станојевић. – Београд, 1934

*Некролог.

1960.

10. КРУШЕВАЦ, Тодор

[Мита Живковић]

У: Сарајево под аустроугарском управом / Тодор Крушевац. – Сарајево : Музеј града Сарајева, 1960. – стр. 181, 245.

1968.

11. МАЛЕТИН, Марко

[Мита Живковић] / Марко Малетин

У: Садржај Летописа Матице српске : 1825 – 1950. Садржај по писцима, I део / Марко Малетин. Нови Сад : Матица српска, 1968. – стр. 64.

1971.

12. МИЛИСАВАЦ, Живан

[Mita Živković] / Ž. Milisavac

У: Jugoslovenski književni leksikon / urednik Živan Milisavac. – Novi Sad : Matica srpska, 1971. – стр. 594.

1972.

13. [Мита Живковић]

У: Каталог књига на језицима јужнословенских народа : 1868-1972. Том 4. – Београд : Народна библиотека Србије, 1972. – стр. 257.

1978.

14. КРУШЕВАЦ, Тодор

[Mita Živković] / Todor Kruševac

У: Bosanskohercegovački listovi u XIX veku / Todor Kruševac. – Sarajevo : Veselin Masleša, 1978. – стр. 307, 311, 325, 327.

15. ПАПИЋ, Митар

[Mita Živković]

У: Историја српских основних школа у Босни и Херцеговини / Митар Папић. – Сарајево : Веселин Маслеша. – стр. 168.

1979.

16. ЈОВИЧИЋ, Владимир

[Мита Живковић]

У: Часопис Отаџбина / Владимир Јовичић. – Београд : „Вук Караџић“ : Институт за књижевност и уметност, 1979?. – стр. 201, 315.

17. КРШИЋ, Јован

[Мита Живковић] / Јован Кршић

У: Сабрана дјела I / избор, предговор, библиографија и литература Војислав Максимовић. – Сарајево : Свјетлост, 1979. – стр. 407–408.

1989.

18. [Мита Живковић]

У: Српска библиографија. Књиге 1868–1944. – Књ. 2. – Београд : Народна библиотека Србије, 1989. – стр. 153.

1991.

19. ЛЕШИЋ, Зденко

Bosančice Mite Živkovića / Zdenko Lešić.

У: Приповједачка Bosna / Zdenko Lešić. - Сарајево : Institut za književnost, 1991. – стр. 425–430.

2007.

20. ЋОРОВИЋ, Љубица

Мита Живковић / Љ. Ћоровић

У: Српски биографски речник : Д–З. – Нови Сад : Матица српска, 2007. – стр. 781.

2008.

21. [Мита Живковић]

У: Српска библиографија. Књиге 1868–1944. – Књ. 20. – Београд : Народна библиотека Србије, 2008. – стр. 413–414.

2013.

22. МАКСИМОВИЋ, Горан

Разноврсност интересовања. Мита Живковић (Бечеј, 1854 – Београд, 1913) / Горан Максимовић

У: Заборављени књижевници : књижевноисторијски огледи о скрајнутим писцима српског 19. вијека. – Пале : СПКД „Просвјета“, 2013. – стр. 235–238, 284.

ЛИТЕРАТУРА:

Живковић, М. (1894). *Сарајево од свог постанка до данас*. Пожаревац: М. Костић.

Крушевац, Т. (1978). *Bosansko-hercegovački listovi u XIX i XX veku*. Сарајево: Svjetlost.

Максимовић, Г. (2013). *Заборављени књижевници: књижевноисторијски оглед о скрајнутим писцима српског 19. вијека*. Пале: СПКД „Просвјета“.

Торовић, Љ. (2007). *Мита Живковић*. У *Српски биографски речник* (Том 3, стр. 781). Нови Сад: Матица српска.

Радославка Р. Сударушић

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО МИТЫ ЖИВКОВИЧА НА ФОНЕ БИБЛИОГРАФИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Резюме: С точки зрения био-библиографических и литературно-исторических исследований, в данной работе охвачено писаное творчество Миты Живковича, значительного сербского автора с конца 19 и начала 20 вв. Из множества тем, обработанных в его творчестве, особое место занимают его литературные и научные статьи, касающиеся культурных и политических обстоятельствах сербского народа в Боснии во время австро-венгерского владычества.

В цели афирмации разнообразного творческого корпуса Миты Живковича, впервые составлена его личная библиография. По этому поводу нам хотелось подчеркнуть ширину и комплексность статей, представленных в работах этого неизвестного писателя 19 в.

Одновременно, анализом литературных и научных его работ о Сараеве, между которым особое место занимают две книги рассказов, характерного названия *Босанчице*, и историографическая статья *Сарајево од свог постанка до данас*, сделан вывод о вкладе Живковича на литературу и историю Боснии.